

Motion till riksdagen

1986/87:N318

Pär Granstedt m. fl. (c)

Handeln med u-länderna

Under början och mitten av 1970-talet diskuterades allvarligt införandet av en ny ekonomisk världsordning, bl. a. med det egentligen ganska måttfulla målet att u-ländernas andel av världens industriproduktion skulle uppnå 25 %.

De rika länderna har dock visat föga intresse för att medverka till en sådan utveckling. Den liberalisering av handeln som har skett under de gångna årtiondena har i första hand gynnat den ömsesidiga handeln mellan redan rika länder. Viktiga områden av råvaror och halvfabrikat som är särskilt intressanta för u-länderna att exportera har i hög grad lämnats utanför. Många i-länder har dessutom sådana konstruktioner på sina tullsystem att u-ländernas strävan att börja förädla sina råvaror före export direkt motverkas. När vissa u-länder ändå blir framgångsrika som importörer inom några branscher möts de av direkta motåtgärder exempelvis i form av "frivilliga" exportbegränsningar.

Utvecklingen har under senare år varit så negativ att debatten om en ny ekonomisk världsordning i stort sett upphört. Det motstånd som de rika länderna i praktiken gör mot en sådan utveckling baseras i hög grad på föreställningen att de förändringar i världsekonomin som en sådan utveckling skulle medföra skulle vara negativa för de rika länderna.

Det är naturligtvis ett resonemang som är svårt att föra öppet, eftersom de oppoffringar som skulle kunna vara aktuella i de rika länderna ändå är blygsamma jämfört med de problem som de fattiga länderna har att kämpa med. Till det kommer att föreställningen att en positiv ekonomisk utveckling i fattiga länder skulle vara negativt för de rika länderna av allt att döma bygger på en felsyn.

Erfarenheten av de länder som har kunnat öka sin industriproduktion och sin export kraftigt, de s. k. nyindustrialiserade länderna, är tvärtom att deras import från rika länder snarare överstiger exporten till dessa. Flertalet nyindustrialiserade länder har faktiskt ett handelsunderskott i förhållande till de rika länderna. Tillväxten i dessa länder har således varit en allmän stimulans i världsekonomin som har gynnat en lång rad andra länder. Mycket talar därför för att ett bättre stöd till u-ländernas industrialisering skulle vara ett av de bästa sätten att stimulera världsekonomin i sin helhet med gynnsamma konsekvenser för flertalet länder.

Samtidigt är det uppenbart att industrialiseringsprocessen i u-länderna kan vålla problem i vissa branscher. Detta kan upplevas som oacceptabelt särskilt om de berörda u-ländernas konkurrenskraft delvis bygger på en långtgående exploatering av arbetskraft.

Det går inte att begära att anställda i Sverige eller andra i-länder skall offra sina arbetstillfällen till förmån för u-länder om den uppkomna situationen beror på att de anställda i u-länderna har olidliga arbetsförhållanden, orimligt låga löner och saknar fackliga och politiska rättigheter. Det är därför naturligt om en generösare attityd från industriländernas sida till en industrialiseringsprocess i u-länderna förenas med vissa minimikrav när det gäller de anställdas villkor och rättigheter i de fattiga länderna. Handelsavtal som är utformade för att gynna u-ländernas industrialisering bör därför förenas med en s. k. socialklausul. Sådana regler kan också vara ett stöd för regeringarna i utvecklingsländer i deras relationer till multinationella företag som nu i många fall missbrukar regeringarnas dåliga förutsättningar att ta till vara sina medborgares intressen gentemot företagen.

Sverige har av tradition intagit en mera positiv inställning till u-ländernas strävanden än flertalet andra industriländer. Här som på många andra områden har Sverige kunnat spela en brobyggande roll mellan motstridiga intressen i världspolitiken. Det vore önskvärt att Sverige nu också tog initiativ till en ny global diskussion om för u-länderna gynnsammare villkor för handel, kapitalförsörjning, tekniköverföring etc.

För att förbereda ett sådant initiativ borde regeringen tillsätta en särskild arbetsgrupp med uppgift att genomföra en studie av de handelshinder och andra regler på världsmarknaden som försvårar en snabb industrialiseringsprocess i u-länderna och utarbeta förslag till hur dessa hinder skall kunna undanröjas. Studien bör omfatta såväl multinationella arrangemang som GATT som enskilda länders tullarrangemang och andra handelshinder av typ begränsningsavtal m. m. Åtgärderna bör ha karaktären av förslag till internationella handelsöverenskommelser som bättre än de nuvarande är anpassade till u-ländernas speciella förutsättningar och behov. Till detta borde arbetsgruppen också få som uppgift att utarbeta förslag till minimiregler när det gäller de anställdas arbetsvillkor och rättigheter som de länder bör uppfylla som vill komma i åtnjutande av mera gynnsamma handelsregler. Slutprodukten av arbetet bör få karaktären av en paketlösning som ställer anspråk på åtgärder såväl från i-ländernas sida som från u-ländernas.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi

att riksdagen hos regeringen begär initiativ dels för att skapa gynnsammare handelsvillkor för u-länder, dels för åstadkommande av en s. k. socialklausul i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 21 januari 1987

Pär Granstedt (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Elving Andersson (c)